

Crna Gora
SKUPŠTINA
Odbor za zdravstvo, rad
i socijalno staranje
Broj: 00-63-12/26-7/1
EPA: 935 XXVIII
Podgorica, 11. mart 2026. godine

Na osnovu člana 73 stav 5 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore, sa 54. sjednice održane 11. novembra 2025. godine, podnosi

IZVJEŠTAJ
SA KONSULTATIVNOG SASLUŠANJA NA TEMU: „PROBLEMATIKA RODITELJA I
DJECE SA AUTIZMOM”

I Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje je, na 50. sjednici, održanoj 09. oktobra 2025. godine, na osnovu člana 73 Poslovnika Skupštine Crne Gore, donio odluku o konsultativnom saslušanju na temu: „Problematika roditelja i djece sa autizmom”.

U skladu sa članom 73 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor je odlučio da se predmetno saslušanje održi 11. novembra 2025. godine.

U cilju pribavljanja potrebnih informacija i stručnih mišljenja, u skladu sa članom 73 stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore, konsultativnom saslušanju su prisustvovala pozvana lica: dr Vojislav Šimun, ministar zdravlja; doc.dr Milena Cojić, državna sekretarka u Ministarstvu zdravlja; dr Ognjen Delić, generalni direktor Direktorata za zdravstvenu zaštitu, regulisane profesije i nadzor nad funkcionisanjem regulatornih tijela (komora) u Ministarstvu zdravlja; mr Milica Dukić Marković, samostalna savjetnica u Direkciji za zdravstvenu zaštitu u Ministarstvu zdravlja; Damir Gutić, ministar socijalnog staranja, brige o porodici i demografije; Svetlana Dujović, koordinatorka Direkcije za zaštitu lica sa invaliditetom u Ministarstvu socijalnog staranja, brige o porodici i demografije; Dragan Mijušković, v.d. generalnog direktora Direktorata za obrazovanje i vaspitanje pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Ministarstvu prosvjete, nauke i inovacija; dr Iva Ivanović, direktorica Centra za rani razvoj Kliničkog centra Crne Gore i Snežana Mijušković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Pored navedenih lica sjednici su prisustvovali: Marina Vujačić, izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore; Katarina Jušković, administrativna radnica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore; mr sci Mediha Dedeić-Ljaić, defektolog – logoped, članica Upravnog odbora Udruženja logopeda Crne Gore; Andrija Đukanović; Tina Mišljenović; predstavnici NVO „Niste sami” – Goran Laković, Anđela Gošović i Dragana Peruničić; i Sabina Decević, predstavnica NVO „Glas tišine”.

Na sjednici je konstatovano da se roditelji djece sa autizmom i djeca suočavaju sa brojnim problemima, kao što su finansijske teškoće i razdvojenost članova porodice, da je sistem spor, a njima je potrebna kontinuirana i sistemska pomoć i podrška države, kako bi se poboljšao kvalitet života djece sa autizmom i njihovih porodica. Takođe, konstatovano je da institucije moraju jačati kapacitete u oblasti rane intervencije, dijagnostike i inkluzivnog obrazovanja, jer se u tim segmentima najčešće javljaju problemi.

Na sjednici je, između ostalog, bilo riječi i o: Strategiji ranog razvoja djeteta za period 2023-2027. godine sa Akcionim planom za 2023-2024., koja je rađena u cilju unapređenja ranog razvoja djece; unapređivanju normativnog okvira u predmetnoj oblasti; ključnim izazovima u oblastima ranog otkrivanja i dijagnostike autizma; značaju multisektorske saradnje na svim nivoima i kontinuirane komunikacije institucija; unapređenju sistema rane intervencije, uključujući obuku kadra, uvođenje novih protokola i unapređenje infrastrukture; potrebi za izradom strategije za autizam; dostupnosti adekvatne podrške u obrazovnom sistemu; nedostatku stručnog kadra, posebno logopeda, defektologa i psihologa; nedovoljnom broju asistenata u nastavi i važnosti uspostavljanja njihove sveobuhvatne obuke; kontinuiranom unapređivanju obrazovanja bez diskriminacije; edukaciji nastavnog kadra; uspostavljanju fakulteta i/ili katedre na kojem bi se školovala stručna lica za profesionalnu edukaciju i rehabilitaciju; prevenciji i značaju proaktivnosti zdravstvenog sistema; važnosti kartica pristupačnosti; edukaciji medicinskog kadra, važnosti izrade registra podataka o djeci sa poremećajima iz spektra autizma; značaju i ulozi dnevnih centara, kao i potrebi da ih ima svaka opština; problemima sa kojima se suočavaju odrasli sa autizmom; kao i o potrebi da se uradi sveobuhvatna analiza inkluzije u Crnoj Gori.

II Dr Vojislav Šimun, ministar zdravlja, naveo je da je predmetna tema od značaja za cjelokupnu javnost. Tokom svog izlaganja, akcenat je stavio na Strategiju ranog razvoja djeteta, među čijim ključnim dostignućima je istakao formiranje i aktivno djelovanje Nacionalnog koordinacionog tijela, u cilju podizanja svijesti o ranom razvoju djeteta, unapređenje vodiča za zdravstvene radnike o ranoj detekciji razvojnih odstupanja, izradu predloga metodologije za ranu intervenciju. Osim navedenog, kao umjereno pozitivne segmente realizacije Akcionog plana, istakao je jačanje institucionalne osnove kroz radna tijela, jednakost dostupnosti usluga ranog razvoja, kao i postojanje resursa za efikasno i kvalitetno funkcionisanje sistema ranog razvoja djeteta. Naveo je podatak da, prema izvještajima UNICEF-a, 50% djece sa autizmom ima ranu intervenciju, konstatujući da se taj procenat mora podići na veći nivo. Ključni izazovi vezani za realizaciju predviđenog plana zapaženi su u oblasti digitalnog povezivanja podataka, reformi u reorganizaciji i sistematizaciji razvojnih centara, kao i tehničke neusklađenosti među sektorima. S tim u vezi, predstavio je podatke o zastupljenosti specijalizovanog kadra, na sljedeći način: u opštim bolnicama - 26 psihologa, pet defektologa, šest logopeda; u Specijalnoj bolnici "Dobrota" - sedam psihologa i tri defektologa; a u Kliničkom centru Crne Gore - 14 psihologa, sedam defektologa i četiri logopeda, dok je, tokom 2025. godine, javni zdravstveni sistem osnažen sa 11 psihologa i pet defektologa. Najavio je da će, u narednom periodu, Vladi Crne Gore biti upućen predlog da Fond za zdravstveno

osiguranje Crne Gore sprovede javni poziv za angažovanje domaćih stručnjaka, čime će se pacijentima omogućiti da usluge ostvare u matičnoj državi. Istakao je da su preduzete aktivnosti u cilju kreiranja registra za osobe sa autizmom, unapređenje Centra za rani razvoj, proširivanjem prostornih kapaciteta, kao i uvođenje porodično orjentisane rane intervencije.

Damir Gutić, ministar socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, istakao je značaj usvajanja Zakona o jedinstvenom vještačenju invaliditeta, koji smatra ključnim korakom u refomi sistema vještačenja invaliditeta, s obzirom da omogućava prelazak sa medicinskog modela na vještačenje invaliditeta u skladu sa modelom ljudskih prava. Najavio je sprovođenje sveobuhvatne analize povećanih troškova života osoba sa invaliditetom, čime će se stvoriti osnov za predlaganje odgovarajućih iznosa za svaki nivo potrebe za podrškom. Takođe, naveo je da je Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije radilo na izmjeni pravilnika o medicinskim indikacijama koje se odnose na ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje, dodatak za njegu i pomoć, ličnu invalidninu, kao i naknadu zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena, sa ciljem priznavanja prava na ličnu invalidninu djeci sa smetnjama iz spektra autizma, a njihovim roditeljima na naknadu zarade za rad sa polovinom punom radnog vremena. Zbog uočenih problema u radu dnevnih centara, Akcionim planom za sprovođenje Preporuke Komiteta Ujedinjenih nacija za prava lica sa invaliditetom od 2026. godine do 2030. godine, planirano je da svi dnevni centri primjenjuju integrisani pristup u pružanju usluga uz međuresorsko finansiranje. Osim navedenih aktivnosti naveo je i sljedeće: potpisivanje sporazuma sa Centralnom bankom Crne Gore, kojim će se omogućiti da se lična invalidnina uplaćuje na žiro račun korisnika, priprema novog Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, sa ciljem povećanja pokrivenosti i usmjerenosti materijalnih davanja, kao i proširivanje opsega postojećih usluga. Tokom izlaganja, osvrnuo se na rad dnevnih centara, pri čemu je zaključio da sva istraživanja pokazuju da se dnevni centri moraju transformisati i pružati podršku u skladu sa potrebama korisnika, najavljujući i izgradnju dva nova centra za osobe sa invaliditetom starije od 27 godina, kao i proširenje kapaciteta postojećeg dnevnog boravka za djecu i mlade.

Predstavnik NVO „Niste sami“ – Goran Laković, istakao je negativne strane sistema u kojima funkcionišu kako djeca sa autizmom, tako i njihovi roditelji, ističući da je i sam jedan od njih. Osvrnuo se na inkluziju koja, kako navodi, nije zaživjela u svom punom smislu, zbog čega djeca sa autizmom i dalje nemaju potpun pristup brojnim servisima iz oblasti obrazovanja, zdravstva i socijalne zaštite. Naveo je da postoje i rijetki, pozitivni primjeri, gdje je inkluzija postigla svoj cilj, ali smatra da nadležni nijesu prepoznali pojedinačne slučajeve. Nedostatke vidi i u zdravstvenom sistemu, gdje nedostaju protokoli za postupanje sa djecom i osobama sa autizmom. Takođe, smatra da veliki problem predstavlja i upućivanje u države regiona u toku sprovođenja liječenja i tretmana, što, osim finansijskih teškoća, dovodi i do rasturanja porodica. Istakao je i nezadovoljstvo radom većine dnevnih centara, nedovoljnim brojem asistenata, njegovatelja, doktora, prosvjetnih radnika kao i nepostojanjem defektološko- logopedске komore.

Predstavница Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore, Katarina Jušković, tokom obraćanja, fokus je stavila na zdravstvenu komponentu osoba sa invaliditetom. Istakla je da zdravstvena zaštita djece iz spektra autizma zahtjeva interdisciplinarnost i osjetljivost sistema. Osvrnula se na situacije u kojima je, zbog tipičnih karakteristika autizma, gotovo nemoguće sprovesti rutinske intervencije kod djece, kao što su laboratorijske analize, ultrazvuk, pregled kod doktora specijaliste ili invazivne procedure. U tim slučajevima, porodice često ostaju bez podrške a djeci se onemogućava standardizovano praćenje hroničnih i potencijalno rijetkih bolesti. Takođe, apelovala je da se unaprijede modeli pristupa zdravstvenoj zaštiti koji bi omogućili fleksibilan pristup zdravstvenoj zaštiti, kao i da se razvijaju standardi za dijagnostiku i praćenje.

Mr sci Mediha Dedeić-Ljaić, članica Upravnog odbora Udruženja logopeda Crne Gore, istakla je da Udruženje logopeda vjeruje da rješenja postoje, ali samo kroz međuresornu saradnju i kroz podršku države i sistema, odnosno kroz zajedničko planiranje. Navela je da bez sistemskog angažovanja stručnog kadra u zdravstvu, obrazovanju i socijalnoj zaštiti nema rane dijagnostike i inkluzije, niti ravnopravnog razvoja djece sa autizmom.

Andrija Đukanović, tokom svog izlaganja, istakao je problem nepostojanja katedre pri Filozofskom fakultetu u Nikšiću, kao i to što je Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija akreditaciju dalo privatnom fakultetu. Takođe, osvrnuo se i na prostorno uređenje Centra za ranu intervenciju. Smatra da predviđeni radovi, odnosno izgradnja četiri kabineta, neće dovesti do rješenja problema, navodeći podatke iz 2023. i 2024. godine, gdje je uočen porast broja djece koja koriste usluge liječenja u Beogradu.

Sabina Decević, predstavnik NVO „Glas tišine“ je, tokom izlaganja, imala pitanja za predstavnike nadležnih ministarstava. S tim u vezi, uputila je pitanja predstavnicima Ministarstva zdravlja, vezano za kreiranje i sprovođenje edukacija za rad sa odraslim licima koja imaju autizam, ali i za adekvatne obuke gdje bi i sami roditelji mogli da prepoznaju neke od oblika odstupanja u ranom razvoju. Pitanja upućena predstavnicima Ministarstva rada i socijalnog staranja vezana su za realizovanje aktivnosti komisija koje odlučuju o pravima djece sa autizmom i njihovim roditeljima, kao i za mogućnost isplate materijalnih davanja preko žiro računa. Predstavniku Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija uputila je određene sugestije i postavila pitanja vezana za jačanje prostornih kapaciteta u školama i vrtićima, kao i za nedovoljnu podršku roditeljima djece sa autizmom i zaposlenim u vrtićima, na nivou rane intervencije.

Dragan Mijušković, v.d. generalnog direktora Direktorata za obrazovanje i vaspitanje pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Ministarstvu prosvjete, nauke i inovacija, predstavio je mjere koje su preduzete kako bi se omogućila veća inkluzija osoba sa invaliditetom u obrazovanju. U tom smislu, istakao je usklađivanje Zakona o obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama i Zakona o jedinstvenom vještačenju invaliditeta, kreiranje analize položaja asistenata u nastavi i pokretanje revizije standarda zanimanja, obezbjeđivanje sredstava za izgradnju novih škola i vrtića, kao i porast broja stručnih službi. Najavio je otvaranje katedre za fakultete za profesionalnu edukaciju i rehabilitaciju, usvaršavanje obuke za asistente u

nastavi, kao i uvođenje asistenata za rani razvoj, u skladu sa Zakonom o predškolskom obrazovanju i vaspitanju.

Dr Iva Ivanović, direktorica Centra za rani razvoj Kliničkog centra Crne Gore, istakla je da su glavni problem na koji treba reagovati komunikacija i komunikacione vještine, kao i adaptacije u funkcionisanju u sredini u kojoj se nalaze osobe sa autizmom. Kako bi se dostigao najveći efekat tih intervencija, smatra da je potrebno da se te intervencije urade u pravo vrijeme, zbog čega je najvažnija rana intervencija. Pojasnila je da se Centar za rani razvoj bavi dijagnostičko terapijskim procedurama za neurorazvojne poremećaje, a osim njih i svim drugim mentalnim problemima djece, odnosno mladih do 18 godina života, što dovodi do velikog opterećenja njihovog sistema. Istakla je da su u Centru za rani razvoj, trenutno, zaposlena tri dječja adolescentna psihijatra, jedan specijalista medicinske psihologije, pet psihologa (od kojih su tri na roditeljskom odsustvu), tri logopeda, dva oligofrenologa, dva socijalna radnika i ostalo je srednji medicinski kadar. Zbog tih ograničenih kadrovskih kapaciteta, namjeravaju da zaposle dodatni kadar. Prethodno navedeno dovodi i do potrebe za obezbjeđivanjem adekvatnog prostora za rad. S obzirom da roditelji i djeca sa autizmom koriste više usluga, smatra da bi bilo adekvatno napraviti jednu zgradu koja bi bila Centar za rani razvoj, a koja bi se bavila dijagnostikom, intervencijom i otvorenosću ka zajednici i edukacijama. Takođe, istakla je da su primijetili da roditeljima nedostaje psihološka podrška i taj problem je detektovan kroz Strategiju ranog razvoja.

Snežana Mijušković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, na početku svog izlaganja, istakla je da se već godinama konstatuje da nema međusektorske saradnje i da nema konkretnog djelovanja u cilju njenog uspostavljanja. Podsjetila je da su već nekoliko puta u godišnjim izvještajima davali preporuku da se napravi cjelovita analiza inkluzije u Crnoj Gori, kako u obrazovnom sistemu, tako i u ostalim sistemima, čime bi se došlo do zaključka da li je sve što je do sada usvojeno dalo rezultate, da li ima dodatnih izazova i, ako ih ima, kako ih prevazići. Naglasila je da je uočen propust u zdravstvenom sistemu i neophodnost kontinuiranog praćenja djeteta od strane pedijatra, čime bi se izbjeglo ponavljanje situacije iz prakse a to je da se djetetu, tek na uzrastu punoljetstva, dijagnostikuje autizam.

Marina Vujačić, izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore, uputila je pitanje ministru zdravlja, koliko je djece zaista obuhvaćeno ranom intervencijom, u kom intervalu i koja je učestalost. Istakla je da su prostorni kapaciteti u dnevnim centrima jako mali, nehumani i neuslovni, kao i da se dešavalo da se u vrijeme kada se pruža neka usluga sprovode radovi renoviranja ili rekonstrukcije u istom prostoru. Kada je riječ o saradnji, smatra da problem postoji u međusektorskoj ali i u intersektorskoj saradnji. Kazala je da je od značaja i donošenje protokola o postupanju zdravstvenih radnika u sistemu zdravstvene zaštite, koji bi pomogao pružaocima usluga obavljanje dijagnostičkih postupaka i procedura bez upotrebe nasilnih metoda, odnosno adekvatnim pristupom određenoj osobi u konkretnoj situaciji. Zatražila je da predstavnici Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i demografije saopšte tačne rokove kada je u pitanju javna rasprava o Nacrtu zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, s obzirom da je ta javna rasprava bila najavljena za kraj oktobra ili početak novembra tekuće godine.

Tina Mišljenović, u obraćanju Odboru, saopštila je sljedeće podatke: u obrazovnom sistemu Crne Gore 2018. godine bilo je 907 učenika od ukupne populacije, koji su bili u spektru autizma, dok je 2024. godine bilo 1460 učenika. Broj asistenata u 2024. godini bio je 661, dok je 2025. godine 712 asistenata, odnosno, kako je navela, ni polovina od neophodnog broja asistenata. S tim u vezi, istakla je da nedovoljan broj asistenata dovodi do različitih problema, naročito kada odsutnom asistentnu, zbog spriječenosti za rad, treba obezbijediti zamjenu. Takođe, navela je primjer postojanja Fonda solidarnosti u Republici Srpskoj, koji novčano pomaže roditeljima djece sa autizmom, a koji koriste usluge u drugoj državi. Smatra da bi ovakav model podrške trebalo razmotriti i u Crnoj Gori. Osim ovog pozitivnog primjera, navela je i da je Evropski parlament, na sjednici 26. septembra 2023. godine, usvojio Rezoluciju o usklađivanju prava osoba sa invaliditetom, koju smatra dokumentom od značaja, s obzirom da predstavlja primjer dobre prakse koji bi trebalo slijediti i u Crnoj Gori.

U raspravi, povodom predmetne teme, učestvovali su članovi Odbora: dr Dragana Vučević, mr Boris Mugoša, Vaso Obradović, Jelena Kljajević i dr Vladimir Dobričanin.

Sjednici Odbora je, u skladu sa članom 65 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovao i poslanik Mirsad Nurković, kao zamjena poslanice Edine Dešić, do njenog dolaska na sjednicu Odbora.

Takođe, sjednici Odbora je, u skladu sa članom 55 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovao poslanik Elvir Zvrko, u svojstvu zainteresovanog poslanika.

Izlaganja članova Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje, kao i lica pozvanih na konsultativno saslušanje, sadržana su u zapisniku sa 54. sjednice Odbora.

PREDSJEDNIK ODBORA

Dražen Petrić

